

Vanaf toen waren
wij De Vriezen

Vanaf toen waren wij De Vriezen

Het Roode Hart

Huinerwal

De Biesen

Ceel de Vries

Foto omslag:

Hendrik de Vries en Elisabeth Ceelen met van links naar rechts de kinderen Hendrik, Ceel en Hendrikje. Foto ca. 1938.

Auteur: Ceel de Vries

ISBN: 9789403839752

© Ceel de Vries

1. Voorwoord

Wanneer je de stamboom van de familie De Vries bekijkt, valt op dat er van de meeste gezinnen maar weinig bekend is. Het is dan ook de vraag of je met die spaarzame gegevens een 'beetje' artikel, of een boek kunt vullen. Als namen en gebeurtenissen uit een ver verleden wél oplichten, heeft dat te maken met gebeurtenissen waarbij een notaris of een overheid betrokken is. We komen een akte uit 1814 op het spoor; aanleiding om toch maar een begin te maken.

We beginnen ons verhaal bij ***Het Roode Hart***, in buurtschap Nulde, aan het begin van de negentiende eeuw, in de Franse tijd. Daar ontmoeten we Eijbertje Driesen Vierhout, een vrouw die een betekenisvolle rol speelt en ons via notariële akten een verrassend inkijkje geeft in haar leven. Daar maken we ook kennis met haar zoon, Brand de Vries, mijn betovergrootvader, die van jongs af aan het reilen en zeilen in een herberg meemaakt. Hij is bijna letterlijk in de kroeg geboren.

Daarna verplaatsen we ons naar ***de Huinerwal***, waar meer dan een eeuw lang 'De Vriezen' wonen. Het begint daar met Hendrik de Vries in 1909, die de boerderij koopt met behulp van zijn oom, Hendrik de Boer. Zijn oudste zoon die ook Hendrik heet is de laatste landbouwer in het geslacht De Vries. De laatste De Vries die daar woont is Ceel de Vries, een oomzegger van Hendrik.

Tot slot komen we terecht bij ***De Biesen***. Een naam waar we weliswaar nog nooit van gehoord hebben, maar een locatie die we goed kennen. Hier krijgt de andere zoon van Hendrik, mijn vader Ceel de Vries, dankzij een legaat van zijn tante Hennemeu een groot huis aan de Stationsstraat in bezit. De eerste De Vries die geen landbouwer is. Wat is hij dan wel? Timmerman of ondernemer?

Het Roode Hart

Op de topografische kaart van 1805 wordt 't Rode Hart vermeld

2. Het Roode Hart

'Een erf en goed, bestaande uit een huis, schuren, hof en omliggende landerijen, genaamd Het Roode Hart'.

Deze beschrijving in een akte laat ons kennis maken met een locatie die een grote rol speelde in de familiegeschiedenis, nu ruim tweehonderd jaar geleden.

Het Roode Hart was gelegen aan wat nu de Kiefveldersteeg heet, aan de linkerkant van de weg, net voor de Volenbekerweg, ten noorden van de huidige woning op Kiefveldersteeg 13. Tegen de grens met Ermelo. Verleden tijd, inderdaad, want het is er niet meer.

Bij bijna alle inschrijvingen in de burgerlijke stand zien we als locatie buurtschap Nulde vermeldt. Daarbij denken we in onze tijd al gauw aan het gebied bij de snelweg en de stranden van Nulde. Maar de buurtschap Nulde is groter en in de 19e eeuw hoorde daar ook de lokatie van Het Roode Hart bij.

De vroegste eigenaren die we kunnen traceren zijn Rijndert Koning en Hendrika Angenieta Bulk, echtelieden te Harderwijk. Zij zijn eind 18e eeuw de eigenaren van *'het erf en goed Het Roode Hart nr. 316 met alle bijbehorende weiden en akkers in de ambten Putten en Ermelo'*. We komen Rijndert ook als Reindert tegen. Hij is huisschilder in Harderwijk.

In 1803 vestigt een jong gezin, Eijbertje Driessen Vierhout en Brand Hendriksen zich in Het Roode Hart. Hebben ze het kunnen kopen, of huren ze het? Ik heb geen antwoord op deze vraag kunnen vinden. In 1810 vindt de overdracht plaats van het onroerend goed, maar op grond waarvan is niet duidelijk.

14de procl. d. 9de Januarij 1803. d. 7 Januarij zijn voor Huysman en Tusschen
 2de procl. d. 16de dito Richten in ondertrouw opgenomen
 3de procl. d. 23de dito Brant Hendrikzen J. M.
 volgens attest van Geboren in Telcht onder Ermelo en wonende op
 den Predikant G. A. Zeeburg in Telcht
 Linnier in de Neder en
 Duilsche Gereformeerde Eijbertje Driesen J. D.
 de kerk alhier Geboren te Doornspijk en wonende in Tonsel
 getrouwd den 30de Januarij 1803

Huwelijksboek Putten met inschrijving van het huwelijk van Brant
 Hendrikzen J.M. geboren in Telcht onder Ermelo en wonende op
 Zeeburg in Telcht en Eijbertje Driesen J.D. geboren te Doornspijk
 en wonende in Tonsel. Gehuwd op 30 januari 1803.

Den 1sten Maart den 9^{den} dito Hendrik zoon van Brant Hendrikzen
 en Eijbertje Driesen
 in de Roode Hart

De oudste vermelding van de naam Het Roode Hart vinden we in
 het doopboek bij de inschrijving van Hendrik, de oudste zoon van
 Eijbertje Driesen en Brand Hendriksen.

Landgoed Zeeburg

In het kustgebied van de toenmalige Zuiderzee staat in 1710 een
 modern herenhuis op landgoed Zeeburg. Veel is er over het
 landgoed in de buurtschap Telgt niet bekend. De eerste eigenaar
 is Wolter Joseph van Wijnbergen. Hij komt uit een oud
 Harderwijks geslacht. In het begin van de negentiende eeuw, de
 tijd dat Brand daar woont en werkt, is het kasteel waarschijnlijk
 al afgebroken, maar staat er een grote boerderij. Informatie:
mijngelderland.nl

Eijbertje Driesen Vierhout en Brand Hendriksen

Eijbertje is het tweede kind van Drees Eijbertsen Vierhout en Hendrikje Lubberts. Ze wordt geboren in 1775 en op 15 januari gedoopt. Ze groeit op in Doornspijk, samen met haar broers en zussen, in een omgeving waar familie en kerk het leven bepalen. Het is een omgeving van kleine boerderijen en zandgronden waar hard werken en sober leven de norm zijn. Lezen en schrijven leert ze niet, zoals de meeste vrouwen in die tijd.

Zoals de meeste meisjes gaat ze uit werken als dienstmeid. Ze vindt een werkkring in Tonsel. Daar ontmoet ze Brand Hendriksen en raakt onverwacht zwanger. Ze is 28 jaar als ze op 30 januari 1803 trouwt ze met Brand, een boerenknecht op Zeeburg in Telgt, net als Tonsel een buurtschap in Ermelo.

Brand Hendriksen is tien jaar ouder dan Eijbertje en inmiddels 39 wanneer ze trouwen. Zij vestigen zich na hun trouwen op Het Roode Hart, volgens het doopboek bij de inschrijving van zoon Hendrik die op 1 maart 1803 geboren wordt. Op 25 december 1806 krijgt Hendrik een zusje; Berendje wordt geboren.

In datzelfde jaar maakt Napoleon Bonaparte van Nederland een koninkrijk, met zijn broer Lodewijk Napoleon als koning. Het zijn onrustige jaren, de veranderingen zijn voelbaar, zelfs in de buurtschappen van Putten en Ermelo.

In 1809 verwacht Eijbertje opnieuw een kind, maar vlak voor de geboorte slaat het noodlot toe. Op 12 januari overlijdt Brand, één dag voordat zijn derde kind wordt geboren. Het jongetje krijgt de naam van zijn vader: Brand. Voor Eijbertje betekent dit dat zij er in één klap alleen voor komt te staan, met drie jonge kinderen – een pasgeborene, een peuter en een kind van vijf – en de verantwoordelijkheid voor de boerderij en herberg.

12 Le treve Mars
L'an mille huit cent douze

Bureau de Nykeet.

Extrait du registre des déclarations
des biens susceptibles aux ventes
des meubles du douze Mars mil
huit cent douze est Louis van
N. Heyblois Notaire à Putten
lequel a déclaré que, procédant
demain à dix heures du matin
chez la veuve Brand Hendriksen
de Dordrecht au Leffinghe.

à Putten laque de Hartger Hendrik
van Diest. Le dit Genit averti
de voir les premiers Cultivateurs
à Struis l'autre Hardewijk et
le second marchand à Putten
à la vente volontaire de bois
taillés, dont les sont propriétaires
à Putten ce qu'il a signé après
lecture. Signé J. Heyblois
pour extrait conforme. Le
vendeur Signé Le Long.

L'an mille huit cent douze
Le treve Mars à dix heures du
matin au hameau Nieuwland

La Commune de Putten l'autre
Nyk. Arrondissement de Nieuw

La vente du bois tailles chez la veuve Brand Hendriksen du
douze Mars, 1812

3. Herbergierster en boerin

Na het overlijden van haar man rijst de vraag op of het Roode Hart wel officieel hun eigendom is. Blijkbaar is dat niet goed vastgelegd. Pas in 1810 wordt de eigendom officieel bevestigd. Het is gissen naar de reden waarom dit niet eerder heeft plaatsgevonden. Op 28 augustus 1810 verbindt Rijndert Koning zich tot transport van de hoeve aan "Eijbertje Driesen, weduwe van Brand Hendriksen".

Op 12 december 1810 volgt de formele transportakte, vastgelegd door een notaris en goedgekeurd door commissaris Van Bommel.

In 1810 staat Nederland onder Frans bestuur, en door de Code Napoléon moeten alle overdrachten van onroerend goed door de overheid worden goedgekeurd. Eijbertje ontvangt daarmee officieel het bewijs dat zij eigenaresse is van de hoeve, hoewel niet bekend is op grond waarvan dit precies geschiedt.

Het is zwaar voor Eijbertje om rond te komen. Gelukkig krijgt ze wat hulp van de burens, want er is veel werk op de boerderij, de herberg en binnen het gezin. In 1812 wordt Eijbertje in een officieel document als herbergierster genoemd; ze runt dan een herberg annex café op Het Roode Hart. Misschien begon ze hiermee uit noodzaak, maar het is goed mogelijk dat er al een herberg bestond toen zij in 1803 op de hoeve kwamen. De ligging langs de weg van Nijkerk naar Ermelo en Harderwijk is ideaal voor reizigers, die er terecht kunnen voor eten en drinken, wat een extra inkomen oplevert.

Houtverkoop

Op 12 maart 1812 wordt bij notaris Jean Pierre Heijblom (Heijblom 1812-12) in Putten een akte opgemaakt, in het Frans, van de verkoop van houtgewas ("à la vente du bois taillés"). In dit document wordt Eijbertje aangeduid als "aubergiste au cerf rouge",

herbergierster op het rode hert. Hier zien we dat de naam Het Roode Hart onder Franse invloed verbasterd wordt tot Rode Hert. In de akte wordt de verkoop van 23 kavels snoeihout beschreven, ten behoeve van de weduwe Brand Hendriks.

Hartger Hendrik van Diest, cultivateur (boer) uit Ermelo en Gerrit Aartsen de Vries, marchand (handelaar) uit Putten zijn twee bevriende burens die namens haar de verkoop regelen.

De akte noemt verschillende kopers, waaronder:

Cornelis Cornelissen, journalier te Putten; Gerrit Camphuijs, garouposcher te Putten; Aart Eersen, journalier te Putten; Willem Hendriksen, journalier te Putten; Hendrik Gerritsen, journalier te Putten, Gerrit Aartsen de Vries, marchand te Putten; Heimen Cornelissen, journalier te Putten; Willem Basten, cultivateur te Ermelo; Arend Arensen journalier te Putten; Willem de Vries, journalier te Putten; Aart Willemsen, journalier te Ermelo; Hartger van Diest, cultivateur te Ermelo; Aart Jansen, journalier te Putten; Wichman Helmig, journalier te Ermelo; Cobus Teunisse, journalier te Putten.

Het lijkt wel of er maar 3 beroepen zijn: cultivateur (bouwman, landbouwer of boer), marchand (handelaar) en journalier (dagloner of bouw knecht)

De totale opbrengst van de verkoop bedraagt iets meer dan 232 Franse franken. In 1812 is de Franse frank het wettige betaalmiddel. In 1813/1814 wordt deze alweer afgeschaft. Een Franse frank is ongeveer 47 cent waard. Dat is een aardig bedrag, vergelijkbaar met de waarde van twee koeien.

4. Nieuwe man in Het Roode Hart

1814

Een paar jaar na het overlijden van Brand komt er opnieuw iemand in Eijbertjes leven: **Jan Gerritsen de Vries**. Hij is de zoon van **Gerrit Aartsen de Vries**, de buurman die haar eerder hielp bij de verkoop van hout. Misschien heeft hij toen al een oogje op haar gehad, of kreeg hij gewoon een goed gevoel bij de hardwerkende weduwe. Hoe dan ook, er bloeit iets moois op tussen Jan en Eijbertje.

Trouwen is echter niet zo eenvoudig. De kinderen van Brand hebben namelijk recht op hun vaders erfenis. In die dagen ging het er anders aan toe dan nu — de langstlevende partner kreeg niet automatisch de helft van de bezittingen. Om ervoor te zorgen dat alles eerlijk verloopt, wordt een **vrederechter** ingeschakeld. Niet omdat er ruzie is, maar omdat de wet dat zo bepaalt.

Op **9 juli 1814** komt de **familieraad** bijeen onder leiding van **vrederechter Duk van Ruijven**. Tijdens die bijeenkomst wordt **Lubbert Gijsbertsen** benoemd tot voogd die toezicht houdt op de belangen van de kinderen. Ook worden **Hendrik Elbertsen van Dasselaar** en **Willem Basten** aangesteld als taxateurs om de bezittingen van **weduwe Brand Hendriksen** op waarde te schatten. Van al hun handelingen wordt keurig een proces-verbaal opgemaakt.

Enkele maanden later, op **7 november 1814**, volgt een nauwkeurig overzicht van alles wat tot de nalatenschap behoort: meubels, huisraad, vee, contant geld, eigendomspapieren, maar ook de openstaande schulden. Kortom, alles wat ooit van Brand Hendriksen was, wordt zorgvuldig genoteerd — een moment-opname van een leven dat voorbij is, maar waar Eijbertje met Jan een nieuw hoofdstuk aan begint.